

ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA
AZ ENSZ NEMZETI ÉMBERI JOGI INTÉZMÉNYE

Az alapvető jogok biztosának

JELENTÉSE

az AJB-1960/2022. számú ügyben
lakás-előtakarékossági szerződések alapján kiskorúakat illető
megtakarítási összegek feletti rendelkezés szabályozása tárgyában

Előadó: Szabó Gergely

Érintett szervek: Belügyminisztérium
gazdaságfejlesztési miniszter
lakástakarékpénztár

2022.

**Az alapvető jogok biztosának
Jelentése
az AJB-1960/2022. számú ügyben**

Előadó: dr. Szabó Gergely

Az eljárás megindítása

Panaszával fordult hozzám egy magánszemély, aki lakás-előtakarékossági szerződések alapján kifizetendő megtakarítások kiutalásával kapcsolatban fejtette ki aggályait. A beadvány annak kérdését érintette elsődlegesen, hogy a kiskorú személyek nevében, törvényes képviselők által (vagy ilyen személyek, mint kedvezményezettek javára) kötött lakás-előtakarékossági szerződések esetében, a megtakarítási összegek feletti törvényes képviselők általi rendelkezéshez szükséges-e gyámhatóság jóváhagyásának beszerzése.

A panaszbeadvány alapján felmerült a Magyarország Alaptörvénye (a továbbiakban: Alaptörvény) XXIV. cikk (1) bekezdésében rögzített, a tisztességes hatósági eljáráshoz való jog sérelmének közvetlen veszélyét, valamint – ezzel összefüggésben – az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében rögzített jogállamiság értékéből levezethető jogbiztonság követelménye sérelmének közvetlen veszélyét okozó helyzet, a jogi szabályozásra visszavezethető visszásság gyanúja.

Erre tekintettel az ügyben az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.) 18. § (1) bekezdése alapján vizsgálatot indítottam. A felmerülő kérdések áttekintése keretében megkerestem az érintett lakás-takarékpénztár vezérigazgatóját, a Magyar Nemzeti Bank elnökét, a gazdaságfejlesztési minisztert, valamint a belügyminisztert.

Az érintett alapvető jog és elvek, alaptörvényi rendelkezések

- a jogállamiság elve: *„Magyarország független, demokratikus jogállam.”* [Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés];
- a tisztességes hatósági eljáráshoz való jog: *„Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.”* [Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdés]

Az alkalmazott jogszabályok

- a lakástakarékpénztárakról szóló 1996. évi CXIII. törvény (a továbbiakban: Ltp. tv.)
- a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.)
- a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Gyer.)

A releváns jogszabályi rendelkezések

- Az Ltp. tv. jelen eljárásban releváns főbb (szükség szerint az áttekinthetőség kedvéért rövidítve hivatkozott) rendelkezései a következők:

Ltp. tv. 6. § (1) Lakás-előtakarékossági szerződést (a továbbiakban: szerződés) köthet a lakástakarékpénztárral:

a) természetes személy saját nevében, saját maga javára vagy teljesen, illetve korlátozottan cselekvőképes természetes személy az általa megnevezett, a (2) bekezdésben megjelölt természetes személy kedvezményezett javára, [...]

(2) Kedvezményezett lehet

a) a lakás-előtakarékoskodónak a Polgári Törvénykönyv szerinti közeli hozzátartozója (a továbbiakban: közeli hozzátartozó) az (1) bekezdés a) pontjában foglaltak alapján, [...]

Ltp. tv. 7. § (1) A szerződés olyan betét- és hitelszerződés, amelyben a lakás-előtakarékoskodó arra kötelezi magát, hogy [...] meghatározott összeget a lakástakarékpénztárnál betétként leköt, illetve elhelyez, a lakástakarékpénztár pedig kötelezettséget vállal arra, hogy a szerződésben meghatározott feltételek teljesülése és a lakás-előtakarékoskodó, illetve a kedvezményezett hitelképessége esetén az üzletszabályzatban rögzített módszer szerint a szerződésben meghatározott módon kiszámított összegű lakáscélú kölcsönt (a továbbiakban: lakáskölcsön) nyújt a lakás-előtakarékoskodó, illetve a cselekvőképes kedvezményezett kérésére.

7. § (7) [...] A lakás-előtakarékoskodónak, illetve a kedvezményezettnek, amennyiben igényli, a lakás-takarékpénztár a szerződéses összeget a kiutalási időponttól, illetve attól az időponttól számított tizenöt napon belül folyósítja, amikor a lakás-előtakarékoskodó teljesítette az általa meghatározott lakáscélú felhasználás igazolására vonatkozó kötelezettségét és hitelfelvétel esetén a lakáskölcsön kifizetési feltételeit.

Ltp. tv. 8. § (1) E törvény alkalmazásában lakáscélú felhasználásnak minősül:

a) a lakás-előtakarékoskodó, illetve ha a szerződésben kedvezményezettet neveznek meg, a kedvezményezett, továbbá ezen személyek közeli hozzátartozója

1. javára történő lakótelek vásárlása, lakás, családi ház vagy tanyai lakóingatlan vásárlása, [...],

2. tulajdonában, valamint pénzügyi lízingbe vétel, haszonélvezeti jog vagy az 1. pontnak megfelelő más jogcímen használatában lévő lakás, családi ház vagy tanyai lakóingatlan bővítése, felújítása, korszerűsítése, helyreállítása,

3. a tulajdonában, valamint [...] más jogcímen használatában lévő lakáshoz, családi házhoz vagy tanyai lakóingatlanhoz szükséges, illetve a beépítés alatt álló vagy már beépített terület lakhatóságát javító, a következőkben felsorolt közművek, kommunális létesítmények [...] kialakítása (kiépítése, szerelése) és felújítása: [...]

d) az a)-c) pontban meghatározott célok finanszírozására [...] nyújtott kölcsön teljes vagy részleges kiváltása,

e) az a)-c) pontban meghatározott célok finanszírozására felvett kölcsön kiváltására felhasznált [...] kölcsön teljes vagy részleges kiváltás,

f) a d) pontban meghatározott feltételeknek megfelelő kölcsön, gyűjtőszámlahitel kiváltására felhasznált, pénzügyi intézménytől vagy biztosítóintézettől felvett kölcsön teljes vagy részleges kiváltása.

Ltp. tv. 9. § (1) Ha a lakás-előtakarékoskodó kedvezményezettet nevez meg, az elhelyezett betét és kamata felett a megtakarítás időtartama alatt a lakás-előtakarékoskodó rendelkezik. A kiutalás elfogadásával a szerződéses összeg folyósításakor, illetve a betét lakáscélú felhasználása esetén a cselekvőképes kedvezményezett a betét, a támogatás, a jóváírt kamatok,

valamint a lakáskölcsön feletti rendelkezési jogot megszerzi.

Ltp. tv. 21. § (2) A lakás-előtakarékosság állami támogatására az a lakás-előtakarékoskodó vagy kedvezményezett jogosult, aki [...]

- A Ptk. jelen eljárásban releváns főbb rendelkezései:

Ptk. 2:15. § [A gyámhatóság jóváhagyása a kiskorú törvényes képviselőjének jognyilatkozatához]

(1) A kiskorú törvényes képviselőjének jognyilatkozata a gyámhatóság jóváhagyásával érvényes [...]

e) a kiskorú jogszabályban meghatározott összeget meghaladó értékű vagyontárgyáról való rendelkezés esetén.

6:136. § [Harmadik személy javára szóló szerződés teljesítése]

(1) Ha a felek harmadik személy részére teljesítendő szolgáltatásra kötöttek szerződést, a harmadik személy akkor követelheti közvetlenül a szolgáltatás teljesítését, ha

a) ezt a jogát a felek kifejezetten kikötötték; vagy

b) ez a szerződés céljából vagy az eset körülményeiből egyértelműen következik. [...]

- A Gyer. jelen eljárásban releváns rendelkezése:

Gyer. 26/B. § (3) A kiskorú gyámhatóságnak át nem adott vagyonáról való rendelkezést érintő szülői jognyilatkozathoz [Ptk. 2:15. § (1) bekezdés e) pontja] abban az esetben szükséges a gyámhivatal jóváhagyása, ha a szülői rendelkezéssel érintett vagyon értéke meghaladja az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének harmincszorosát.

A) A panaszos és az érintett szervek nyilatkozatai

1. A panaszos előadta, hogy családjuk három lakás-előtakarékossági szerződést kötött egy lakástakarékpénztárral (a továbbiakban: a Lakástakarék), ezek közül kettőt kiskorú gyermekek javára. A három szerződés 2022. január 1-jén lejárt. A panaszos előadása szerint kérték a megtakarítások kiutalását. A kiskorúakat érintő szerződések esetében azonban tényleges utalásra nem került sor, mivel a Lakástakarék ezt megtagadta arra hivatkozással, hogy a gyámhivatal hozzájárulása szükséges az adott kiutaláshoz, mivel az érintett összeg túllépi azt a határt, amely alatt a törvényes képviselő rendelkezhet a kiskorú vagyonával.

A panaszos álláspontja szerint ilyen gyámhatósági engedély nem szükséges, mivel az Ltp. tv. 6. § (1) bekezdés a) pontjának és (2) bekezdése alapján a kiskorú személy, *törvényes képviselője útján, korlátozás nélkül, ezen belül gyámhivatali beleegyezés nélkül* köthet lakás-előtakarékossági szerződést és ebből következően rendelkezhet a megtakarítás összegével is. A panaszos előadása szerint ez a jogértelmezés – az általa kapott tájékoztatás szerint – a gyámhatóság jogértelmezésnek is megfelel. A panaszos rámutatott, hogy az összeget az adott esetben a gyermekek érdekében, az általuk is lakott lakást terhelő hitel visszafizetésére kívánják fordítani.

2. A Lakástakarék vezérigazgatója megkeresésemre kifejtette az alábbiakat.

A vezérigazgató megerősítette, hogy az érintettek részéről beérkezett kiutalási kérelmeket (a kiskorúakat érintő szerződések esetében) elutasították. Ennek jogszabályi alapjaként a Lakástakarék részéről a Ptk. 2:15 § (1) bekezdés e) pontját, valamint a Gyer. 26/B.

§ (3) bekezdése rendelkezéseit jelölték meg, amelyek alapján a kiskorú meghatározott összeget meghaladó értékű vagyontárgyáról való rendelkezés esetében *a kiskorú törvényes képviselőjének jognyilatkozata a gyámhatóság jóváhagyásával érvényes*. Álláspontjuk szerint a felhasználás tervezett célja nem befolyásolja a nyilatkozat érvényességéhez szükséges feltételeket, a szülői rendelkezéssel érintett vagyon értéke az, ami a nyilatkozat érvényessége szempontjából irányadó.

A Lakástakaréknak nincs információja arról, hogy más intézmény megköveteli-e a fentihez hasonló esetben a gyámhivatali hozzájárulás bemutatását. Saját tapasztalataik szerint a gyámhivatalok legkésőbb a Lakástakarék jogi indoklással ellátott levele alapján a szükséges nyilatkozatot kiállítják.

3. A Magyar Nemzeti Bank (a továbbiakban: MNB) elnöke részéről beérkezett tájékoztatás szerint az alábbi megfontolások merülnek fel egyrészről az Ltp. tv. 6. §. (1) bekezdés a) pontjának és (2) bekezdésének, másrészről a Ptk. 2:15 § (1) bekezdés e) pontja, valamint a Gyer. 26/B. § (3) bekezdésének együttes alkalmazása esetén.

Az Ltp. tv. egyes rendelkezései [Ltp. tv. 7. § (7) bekezdés, 21. § (2) bekezdés] arra engednek következtetni, hogy a szerződéses összeg – mint a kedvezményezett vagyonának része – felhasználásról kiskorú kedvezményezett esetén annak *törvényes képviselője* jogosult dönteni, aki jellemzően, de *nem szükségszerűen maga a lakás-előtakarékoskodó*, tehát a szerződést kötő személy. Az MNB megítélése szerint a kiskorú vagyonát érintő, törvényes képviselő által tett jognyilatkozat érvényessége tekintetében az Ltp. tv. rendelkezései nem tekinthetők – a Ptk. 2:15. § (1) bekezdésében foglalt előírást lerontó – speciális rendelkezéseknek.

A fenti megállapításokat ugyanakkor árnyalja az Ltp. tv. 9. § (1) bekezdése. Nem zárható ki ugyanis, hogy a jogalkotó ezen rendelkezés megfogalmazásával azt kívánta érvényre juttatni, hogy a teljesen cselekvőképtelen vagy korlátozottan cselekvőképes kiskorú kedvezményezett esetén (a kiutalás elfogadása esetén) *a lakás-előtakarékoskodó, mint szerződő fél* válik jogosulttá, aki viszont *nem szükségszerűen törvényes képviselője* a kiskorú kedvezményezettnek. A fentiek alapján az MNB egyetértett azzal, hogy a *pontos jogalkotói szándék megismerése érdekében szükséges a szabályozás előkészítéséért felelős minisztérium(ok) megkeresése*.

A lakás-takarékpénztárok gyakorlata nem egységes. Különbség mutatkozik a tekintetben, hogy kiskorú kedvezményezett esetében

- a lakás-előtakarékossági szerződés szerinti megtakarítás felhasználásról való rendelkezéshez szükséges-e a törvényes képviselő nyilatkozata is (ha a lakás-előtakarékoskodó nem a kiskorú törvényes képviselője is egyben);

- megkövetelik-e a szerződéses összeg felhasználásához a gyámhatósági jóváhagyást;

- a gyámhatósági jóváhagyás beszerzését mind a megtakarítás összegének kifizetésénél, mind pedig kölcsönigénylésnél feltételül írják-e elő.

Az MNB fogyasztóvédelmi eljárás keretében még nem találkozott a problémakörrel, így azzal sem, hogy gyámhatósági jóváhagyás megkövetelése esetén megfelelő-e az ezzel kapcsolatos előzetes ügyféltájékoztatás.

4. A megkeresésemre adott válasz alapján a belügyminiszter álláspontja a felmerülő kérdésekben a következő.

Az Ltp. tv. rendelkezéseiből – a Belügyminisztérium megközelítése szerint – nem olvasható ki a panaszos álláspontja, miszerint az Ltp. tv. 6. § rendelkezései a lakás-előtakarékossági szerződések esetében speciális rendelkezésként felülírják a Ptk., törvényes képviselő jognyilatkozatának érvényességével kapcsolatos szabályozását. Ellenkezőleg, az Ltp. tv. nem tartalmaz semmilyen kivételt ebben a tekintetben. Ebből következően, amennyiben a lakás-előtakarékossági szerződésből keletkező és felhasználandó megtakarítás összege

megaladja a Gyer. által meghatározott összeget, úgy az összeg felhasználása tekintetében a törvényes képviselő jognyilatkozatának érvényességéhez *a gyámhivatal előzetes jóváhagyása szükséges*, függetlenül attól, hogy a törvényes képviselő a pénzüsszeget lakás céljára vagy egyéb, a kiskorút érintő célra kívánja felhasználni.

A belügyminisztériumi állásfoglalás szerint ez az értelmezés összhangban van az Ltp. tv. 9. § (1) bekezdésével is. A kiutalást követően ugyanis belügyminisztériumi értelmezés szerint a megtakarítás, annak kamata és az állami támogatás a kiskorú kedvezményezettet illeti meg, az ő személyében a lakás-előtakarékoskodó már nem eszközölhet változtatást.

A Belügyminisztérium értékelése szerint a jogi szabályozás módosítása nem indokolt, illetve az eddigiekben – a keletkezett ügyek alacsony számára tekintettel – a gyámhivatalok részére sem vált szükségessé körlevél kibocsátása a gyakorlati problémák megfelelő és egységes kezelése érdekében.

5. A gazdaságfejlesztési miniszter az alábbiak szerint tájékoztatott az álláspontjáról.

A gazdaságfejlesztési miniszter tájékoztatásában foglalt az Ltp. tv. 2011. január 11-én hatályba lépett, a 8. § (1) bekezdését érintő módosítása alapján a törvény szerint elfogadott lakáscélú felhasználásnak minősülnek, egyebek mellett, *a kedvezményezett közeli hozzátartozója javára történő lakástulajdon-szerzési célú, illetve a közeli hozzátartozó tulajdonában álló lakásra fordított*, a törvény szerinti felsorolásban szereplő kiadások is. Ezt a kiegészítést az Ltp. tv. 27/A. § (1) bekezdésében foglalt átmeneti rendelkezés kiterjesztette a korábban kötött szerződésekre is. Ezen módosítás alapján, a gazdaságfejlesztési miniszter tájékoztatásában foglalt szakmai álláspont szerint *nem szükséges gyámhatósági jóváhagyás* a kiskorú személyek nevében, vagy mint kedvezményezettek javára kötött lakás-előtakarékossági szerződések esetében a megtakarítás közeli hozzátartozó által, illetve javára történő felhasználáshoz.

A tájékoztatás szerint a lakás-takarékpénztárakra vonatkozó szabályozás felülvizsgálata jelenleg nincsen napirenden.

B) A vizsgálat megállapításai

I. A hatáskör tekintetében

A feladat- és hatáskörömet, valamint ennek ellátásához szükséges vizsgálati jogosultságaimat az Ajbt. határozza meg. Az Ajbt. 18. § (1) bekezdése szerint az alapvető jogok biztosához bárki fordulhat, ha megítélése szerint az Ajbt.-ben e bekezdés alatt felsorolt valamely szerv tevékenysége vagy mulasztása a beadványt tevő személy alapvető jogát sérti vagy annak közvetlen veszélyével jár, feltéve, hogy a rendelkezésre álló közigazgatási jogorvoslati lehetőségeket – ide nem értve a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatát – már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

A lakás-takarékpénztári szolgáltatásokat érintő vizsgálat megindításakor figyelemmel voltam a panasszal érintett időszakban kötött lakás-előtakarékossági szerződésekhez kapcsolódó állami támogatásra és az Ajbt. 18. § (1) bekezdés l) pontjának, valamint 18. § (2) bekezdés d) pontjának rendelkezéseire. Ezen rendelkezések alapján az alapvető jogok biztosa vizsgálhatja közszolgáltatást végző szervek, ezen belül specifikusan az állami vagy európai uniós támogatások nyújtásában vagy közvetítésében közreműködő szervezetek tevékenységét.

Az Ajbt. 37. §-a értelmében, ha az alapvető jogok biztosa álláspontja szerint a visszásság valamely jogszabály vagy közjogi szervezetszabályozó eszköz felesleges, nem egyértelmű vagy nem megfelelő rendelkezésére, illetve az adott kérdés jogi szabályozásának hiányára vagy hiányosságára vezethető vissza, a visszásság jövőbeni elkerülése érdekében javasolhatja a jogalkotásra vagy a közjogi szervezetszabályozó eszköz kiadására jogosult szervnél jogszabály

vagy közjogi szervezetszabályozó eszköz módosítását, hatályon kívül helyezését vagy kiadását, illetve a jogszabály előkészítőjénél jogszabály előkészítését. Ennek alapján az ügy vizsgálata során a jogszabályi háttér áttekintésére lehetőségem volt.

II. Az érintett alapvető jogok és elvek tekintetében

Az alapvető jogok biztosja egy adott társadalmi probléma mögött álló összefüggésrendszer feltárása során autonóm, objektív módon, kizárólag alapjogi érvek felsorakoztatásával és összevetésével tesz eleget az Alaptörvényben kapott mandátumának. Az ombudsmani intézmény megalakulása óta az országgyűlési biztos támaszkodott az Alkotmánybíróság alapvető jogállami garanciákkal és az alapjogok tartalmával kapcsolatos elvi megállapításaira, valamint – az ombudsmani jogvédelem speciális vonásainak megfelelően – alkalmazta az alapjog-korlátozás alkotmányosságát megítélni hivatott alapjogi tesztek.

Így jelen ügyben is elvi megállapításaim megfogalmazása, az alapjogok és az alkotmányos elvek jelen ügyben releváns szempontok szerinti értelmezése során – ellenkező tartalmú alkotmánybírósági döntés megszületéséig – irányadónak tekintem az Alkotmánybíróság határozataiban, azok indokolásában kifejtett megállapításokat, következtetéseket.

1. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése szerint *Magyarország független, demokratikus jogállam*. Az Alkotmánybíróság több határozatában rámutatott, hogy a jogállam nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság.

Az Alkotmánybíróság a 20/2020. (VIII. 4.) AB határozatban, és ezzel egyezően, a 9/2022. (V. 25.) AB határozatban foglalta össze az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamisággal kapcsolatos gyakorlatát. Ennek alapján, a testület értelmezésében, *„az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság egyik feltétlen ismérve a jogbiztonság. A jogbiztonság pedig az államtól, és elsősorban a jogalkotótól azt várja el, hogy a jog egésze, egyes részterületei és egyes szabályai is világosak, egyértelműek és a norma címzettjei számára is értelmezhetők és követhetők legyenek”* [20/2020. (VIII. 4.) AB határozatban]. A normavilágosság alkotmányos követelmény is [3047/2013. (II. 28.) AB határozat]. Mint a 9/2022. (V. 25.) AB határozat is rögzíti: *„A jogalanyoknak tényleges lehetőséget kell biztosítani arra, hogy magatartásukat a jog előírásaihoz igazíthassák [25/1992. (IV. 30.) AB határozat]. Ehhez pedig az szükséges, hogy a jogszabály szövege a jogalkalmazás során felismerhető normatartalmat hordozzon [26/1992. (IV. 30.) AB határozat, ABH 1992, 135, 142].”* Ezzel szemben nem felel meg a normatartalommal szemben fennálló követelményeknek az a szabály, *„amely értelmezhetetlen voltánál fogva teremt jogbizonytalanságot, mert hatását tekintve nem kiszámítható és címzettjei számára előre nem látható”* [42/1997. (VII. 1.) AB határozat, 31/2021. (XII. 1.) AB határozat]. Az Alkotmánybíróság értelmezésében megállapítható továbbá a jogbiztonság sérelme, ha a szabályban rejlő belső ellentmondás a jogalkalmazás során szükséges értelmezéssel nem kiküszöbölhető [1/1999. (II. 24.) AB határozat].

Rámutatott az Alkotmánybíróság arra is, hogy a jogbiztonság meglétének vagy hiányának vizsgálatakor differenciáltan kell eljárni. Annak megállapítása során, hogy a szabályozás módja, a normatartalom sérti-e a jogbiztonságot, minden esetben figyelembe kell venni a szabályozás célját és a címzettek körét is (a címzettektől elvárható-e valamilyen speciális, az értelmezéshez szükséges szakértelem, vagy a jogszabály általánosságban érinti a jogalanyokat [125/B/2003. AB határozat, 395/D/2010. AB határozat]).

Mint arra a 38/2012. (XI. 14.) AB határozat rámutat, a fenti, jogbiztonságra vonatkozó követelmény mellett a jogállamiság elvéből levezethető a közhatalommal rendelkező szervek törvény alá rendeltségének követelménye is:

„Az Alkotmánybíróság több határozatában rámutatott arra, hogy az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében szabályozott jogállamiság elvéből fakadó követelmény az is, hogy a közhatalommal rendelkező szervek a jog által meghatározott szervezeti keretek között, a jog által szabályozott eljárási rendben, az anyagi jog által megállapított keretek között hozzák meg döntéseiket. [56/1991. (XI. 8.) AB határozat, ABH 1991, 454, 456.]”

2. Az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése rögzíti: *„Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék.”*

Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése szerinti rendelkezés legfontosabb elemeit a következők szerint azonosította a 3223/2018. (VII. 2.) AB határozatban és – ezzel egyezően – a 7/2019. (III. 20.) AB határozatban. Az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése szerinti alapjog alanya az ügyfél, a jog kötelezettje pedig a közigazgatási hatóság. Az alapjog rendeltetése, hogy ügyfélközpontú megközelítésben biztosítsa a közérdek és a szubjektív jogvédelem közötti egyensúlyt, az anyagi jog érvényesülését, végső fokon a hatóság jogszerű működését. A tisztességes hatósági eljáráshoz való jog érvényesítése összességében hatósági eljárás jognak alárendeltségét hivatott szolgálni [vö. 8/2020. (V. 13.) AB határozat, 17/2019. (V. 30.) AB határozat]

A 165/2011. (XII. 20.) AB határozatban a testület rámutatott az ügyfél jogait és érdekeit szem előtt tartó eljárásrend kialakításának a jogalkotót, törvényalkotót terhelő kötelezettségére:

„Jogállami körülmények között ugyanakkor a jogalkotó a közigazgatási hatósági eljárások esetében nem írhat elő a bírósági eljárásokra az Alkotmányból és nemzetközi kötelezettségvállalásból is egyértelműen kötelező, „fair eljáráshoz” való joggal ellentétes, az ügyfél és más érintett személy érdekeit teljes mértékben figyelmen kívül hagyó eljárási rendet.”

Az elv alkalmazása szempontjából a hatóság fogalmába tágabb értelemben minden jogalkalmazó, közhatalom gyakorlására feljogosított szerv beletartozik. *„Jogállami keretek között a „tisztességes” (fair, méltányos, kiegyensúlyozott) karakter minden közhatalom erejével felruházott eljárással szemben követelmény.”* [8/2020. (V. 13.) AB határozat]

III. Az ügy érdeme tekintetében

1. A tényekre vonatkozó megállapítások

Jelen ügyben a panaszos és a Lakástakarék (mint az ügyben érintett pénzügyintézet) egymással egyezően adta elő, hogy a kiskorú gyermekek nevében kötött szerződések esetében kérték a szülők a szerződéses összeg kiutalását. Ehhez a kérelemhez nem csatoltak gyámhatósági jóváhagyást, erre tekintettel a kiutalási kérelmet a Lakástakarék elutasította.

A jelen ügyben a releváns kérdések ennek megfelelően nem ténykérdések, hanem *jogkérdések* (jogszerű volt-e a kiutalási kérelem elutasítása, megállapítható-e az erre vonatkozó jogi szabályozás tartalma).

2. A szerződéses jogviszony sajátosságai, kiskorúak és szüleik jogállása a lakás-előtakarékossági szerződésekben

2.1. Kiskorú az, aki a tizennyolcadik életévét nem töltötte be. A kiskorú személy nem teljesen cselekvőképes; cselekvőképtelen az a kiskorú, aki a tizennegyedik életévét nem töltötte

be; korlátozottan cselekvőképes az a kiskorú, aki a tizennegyedik életévét betöltötte és nem minősül (az életkoron kívüli egyéb okból) cselekvőképtelennek.¹

Rögzíteni indokolt mindenekelőtt, hogy a jelen jelentésben taglalt problémakör a *kiskorúak és szülei* helyzete ebben a jogviszonyban, tehát a jelentés csak olyan eseteket vizsgál, amikor a kiskorú törvényes képviselője a szülői felügyeleti joggal rendelkező (legalább egy) szülő.² Az egyértelműség kedvéért már most említendő, hogy a jelen jelentés – figyelemmel a panasz tárgyára – nem érinti a gyámság alatt álló kiskorúak helyzetét³, akikre a lakás-előtakarékossági szerződéses jogviszony tekintetében (is) külön rendelkezések vonatkoznak.⁴

2.2. Lakás-előtakarékossági szerződés (a továbbiakban: LTP szerződés) tekintetében az érintett személyek, szerződéses jogállásuk szerint, a következők:

- (a) egyik részről a *lakás-takarékpénztár*;
- (b) másik részről a *lakás-előtakarékoskodó*;
- (c) *egyes esetekben*, de nem minden esetben, a kedvezményezett. Jelentőséggel bír különösen, hogy a *kedvezményezett nem szerződő fél* [vö. Ltp. tv. 6. § (1) bekezdés a) pontja], az LTP szerződést a lakás-takarékpénztár és a lakás-előtakarékoskodó kötik egymással.
- (d) Az Ltp. tv. 8. § (1) a), ill. d)-f) pontjai értelmében a szerződéses összeg felhasználható a *lakás-előtakarékoskodó, illetve a kedvezményezett közeli hozzátartozója* lakástulajdon-szerzésére, meglévő lakástulajdona fejlesztésére, illetve mindezek finanszírozására is. Erre tekintettel az ilyen közeli hozzátartozó személy megjelölése a következőkben: *tényleges felhasználó*.

2.3. A szerződéses jogviszonyra vonatkozó szabályok alapján a (szülővel rendelkező, gyámság alatt nem álló) *kiskorú személyek* maguk is többféle jogállásban játszhatnak szerepet az lakás-előtakarékossági szerződéses jogviszonyban.

Lehetnek *lakás-előtakarékoskodók*, tehát szerződő felek. Ez következik abból, hogy az Ltp. tv. 6. § (1) bekezdés a) pontjának első fordulata alapján *a saját javára bármely természetes személy, cselekvőképességi korlátozás nélkül* köthet LTP szerződést.

Lehetnek továbbá *kedvezményezettek*, mint a lakás-előtakarékoskodó közeli hozzátartozói.

Kiskorú személyek is lehetnek továbbá *tényleges felhasználók*, ez azonban a jelen jelentés szempontjából külön elemzést nem igénylő eset.

2.4. Az előzőek alapján a kiskorú gyermekek szüleinek jogállása a következő lehet a kiskorút érintő LTP szerződések tipikusnak tekinthető eseteiben:

a) Olyan esetben, amikor a kiskorú személy saját javára köt LTP szerződést, akkor a szülő *a lakás-előtakarékoskodó törvényes képviselőjeként* jár el.

b) Az Ltp. tv. 6. § (2) bekezdés a) pontja alapján a kiskorú személy, mint kedvezményezett javára köthet szerződést a kiskorú bármely közeli hozzátartozója. Amennyiben a szerződő fél ilyen esetben a *szülőn kívüli* más közeli hozzátartozó⁵, akkor a szülő *a kedvezményezett törvényes képviselőjeként* jár el.

¹ A kiskorúak cselekvőképességi korlátaira vonatkozó szabályokat ld.: Ptk. 2:10.-2:18. §

² Ptk. 4:146. § (2) A szülői felügyelet a kiskorú gyermek neve meghatározásának, gondozásának, nevelésének, tartózkodási helye meghatározásának, vagyona kezelésének, törvényes képviselőtének jogát és kötelességét, a gyámnevezésnek és a gyámságból való kizárásnak a jogát foglalja magában.

³ Ptk. 4:223. § Az a kiskorú, aki nem áll szülői felügyelet alatt, gyámság alá tartozik.

⁴ Vö. Ltp. tv. 6. § (1) bekezdés b) pont, 6. § (2) bekezdés b) pont

⁵ Ptk. 8:1. § (1) E törvény alkalmazásában

c) Értelmszerűen a szülő maga is közeli hozzátartozó, így gyermeke javára köthet LTP szerződést. Ilyen esetben *a szülő jogállása kettős*; egyrészt *saját jogán szerződő félként*, és egyben *a kedvezményezett törvényes képviselőjeként* jár el.

d) Fontos végezetül, hogy a kiskorú gyermekeik személyével (akár, mint szerződő felek, akár mint kedvezményezettek) érintett szerződések esetében *a szülő egyben lehet továbbá tényleges felhasználó*, ezt semmilyen rendelkezés nem zárja ki.

A fentiekén túlmenően további esetkörök is felmerülhetnek; ezek azonban valószínűsíthető ritkaságuk miatt külön elemzés tárgyát az alábbiakban nem képezik.⁶

3. A gyámhatósági jóváhagyás szükségessége lakás-előtakarékossági jogviszonyban: a jogi szabályozás megfelelőségével kapcsolatos kérdések

3.1. Az alapproblémát minden nyilatkozattevő egységesen tárta fel.⁷

Maga a lakás-takarékpénztárakra, LTP szerződésekre vonatkozó ágazati szabályozás – vagyis az Ltp. tv. – nem követeli meg szülő, mint törvényes képviselő nyilatkozatát a kiskorú személy LTP szerződést érintő jognyilatkozatának érvényességéhez.

A polgári jogi szabályok – a Ptk., ill. az azt kiegészítő Gyer. – alapján ugyanakkor a kiskorú személy önállóan nem tehet érvényesen jognyilatkozatot (abban a körben, amit a jelen jelentés érint). Ebből az következne, hogy a szülő, mint törvényes képviselő nyilatkozata szükséges ahhoz, hogy a kiskorúnak az LTP szerződéssel kapcsolatos rendelkezése érvényes legyen.

A kérdés az, hogy kellő egyértelműséggel feloldható-e ez a potenciális ellentmondás jogértelmezés útján. Ebből a szempontból már *önmagában az is jelzésértékű, hogy mértékadónak tekinthető, a jogalkotás előkészítésében szerepet játszó, illetve jogalkalmazó szervek nem nyilatkoznak egységesen a kérdésben*. Megkeresésemre a belügyminiszter a gyámhatósági jóváhagyás szükségessége mellett foglalt állást, a gazdaságfejlesztési miniszter ezzel ellentétes jogértelmezést fejtett ki. Az MNB elnöke részben kérdésesnek tekintette a szabályozás értelmezését, valamint jelezte, hogy az egyes pénzügyintézetek gyakorlata sem tekinthető egységesnek.

A gyakorlatban kialakult értelmezési ellentmondás önmagában még nem feltétlenül jelenti azt, hogy a normavilágosság sérelme állapítható meg, ebből a szempontból tartalmi elemzésre van szükség.

3.2. Az értelmezésre szoruló jogkérdés elvileg viszonylag könnyen feloldható lenne, amennyiben kellő egyértelműséggel felismerhető volna a *jogalkotói szándék*.

Amennyiben ugyanis úgy tekintendő, hogy gyámhatósági jóváhagyás szükségességének kérdésében az Ltp. tv. a Ptk. rendelkezéseitől szándékosan, tudatosan eltér, akkor az Ltp. tv. szabályozása lenne az alkalmazható (vagyis gyámhatósági jóváhagyás nem követelhető meg), azon általánosan bevett jogelv alkalmazásával, miszerint valamely kérdést szabályozó különös jogszabályi rendelkezés esetén nem kell az ugyanazon kérdésre vonatkozó általános rendelkezést alkalmazni (*lex specialis derogat legi generali*).

Amennyiben viszont az Ltp. tv. hallgatása csupán abból származik, hogy a jogalkotó elkerülni kívánta a Ptk. szabályainak szükségtelen megismétlését, akkor a Ptk. rendelkezései

1. közeli hozzátartozó: a házastárs, az egyeneságbeli rokon, az örökbefogadott, a mostoha- és a nevelt gyermek, az örökbefogadó-, a mostoha- és a nevelőszülő és a testvér; [...]

⁶ Pl.: Korlátozottan cselekvőképes kiskorúak esetében az Ltp. tv. 6. § (1) bekezdés a) pontjának második fordulata alapján, nem kizárt, hogy (itt nem részletezendő egyéb feltételek teljesítése mellett) a kiskorú személy, mint lakás-előtakarékoskodó a saját szülője, mint kedvezményezett javára kössön szerződést.

⁷ Az egyes nyilatkozattevők, az alábbiakban többször hivatkozásra kerülő nyilatkozatait ld. a jelen jelentés A) részében.

alkalmazhatóak, figyelemmel a Ptk.-nak a magánjogi jogviszonyokat – így a mindennemű szerződéses viszonyokat is – átfogóan szabályozó kódex jellegére is.⁸ Ebből az értelmezésből a gyámhatósági jóváhagyás szükségessége következne.

A Kormány részéről nyilatkozattételre felkért szervek nyilatkozatai alapján a jelen esetben, az adott kérdésben nem állapítható meg egyértelműen a jogalkotói szándék.

A belügyminiszter álláspontja szerint azt, hogy az Ltp. tv. nem tartalmaz kifejezett rendelkezést a gyámhatósági jóváhagyás tekintetében, nem lehet úgy értékelni, hogy a jogalkotó el kívánt volna térni a Ptk. szabályaitól, vagyis az Ltp. tv. *ebben a kérdésben nem tekinthető* az általánostól eltérő „különös rendelkezésnek”.

Ezzel szemben a gazdaságfejlesztési miniszter az Ltp. tv. 2011. január 11-én hatályba lépett, a 8. § (1) bekezdését érintő módosítását úgy értékeli, hogy azzal a jogalkotó *tudatosan lehetővé kívánta tenni*, hogy az érintettek *korlátozás nélkül* a közeli hozzátartozóik (mint tényleges felhasználók) javára is felhasználhassák a szerződéses összegeket. A jogalkotó szándéka volt – ezen megközelítés szerint – egyebek mellett különösen az is, hogy a kiskorú személyek a közeli hozzátartozójuk, szüleik tulajdonában álló lakásra is – az Ltp. tv.-ben kifejezetten elő nem írt, külön adminisztrációs teher, így gyámhatósági jóváhagyás nélkül – fordítható legyen a megtakarítás összege.

3.3. A jogalkotói szándék egyértelműségének hiánya önmagában nem probléma, ha a rendelkezés tartalma egyéb módon kellő egyértelműséggel feltárható. Az előző 4.2. pont szerinti vitás kérdésben ugyanakkor *tartalmi elemzés alapján egyik álláspont sem tűnik egyértelműen, nyilvánvalóan tévesnek.*

A kiskorúak esetében fokozott jelentőséggel bír anyagi érdekeik védelme, tekintettel arra, hogy ilyen természetű ügyeik viteléhez szükséges belátási képességük óhatatlanul nem tekinthető teljes körűnek. Ez az elvi megállapítás alátámasztja azt, hogy a gyámhatósági jóváhagyás, mint a kiskorúak védelmét szolgáló speciális magánjogi jogintézmény ilyen ügyekben is alkalmazásra kerüljön.

Ezzel szemben hozható fel az a megközelítés, miszerint *az adott ügytípusban jellemző érdekvizonyok alapján* ilyen speciális jogvédelem alkalmazása nem indokolt. Felhozható ebben a körben, hogy kifejezetten tipikusnak tekinthető az a helyzet, amikor kiskorú gyermekek a szüleik, ritkábban egyéb közeli hozzátartozóik tulajdonában élő ingatlanban élnek életvitelszerűen. Nyilvánvaló érdeke a kiskorú személynek, hogy saját lakáskörülményei rendezve legyenek (és ebbe a körbe tartozik a lakás felújítása, de a lakást terhelő hitel kiváltása is), de ebben az életkorban ez az érdek tipikusan nem önállóan a kiskorú, hanem a család szintjén jelentkezik. Fontos lehet tehát, hogy az LTP szerződések jogi szabályozása is ilyen módon, „családi szinten” szolgálja a kiskorú lakhatásának biztosítását. Alappal lehet számolni azzal is, hogy az LTP szerződéseknel – különösen állami támogatás esetén – jellemzően rendszeresen befizetendő megtakarítás tipikusan nem a kiskorú saját keresménye, hanem az esetek túlnyomó részében ugyanazon szülők által visszatérően juttatott ajándék, akik egyben végső felhasználóként is szerepelnek. (Amennyiben pedig mégis saját, munkával szerzett keresményről lenne szó, ami életszerűen csak a korlátozottan cselekvőképes kiskorúaknál jelentkezik, akkor ilyen keresménnyel az érintett kiskorú egyébként is szabadon rendelkezik, vö. Ptk. 2:12. § (2) bekezdés c) pontja.)

Jogi érvként ezen utóbbi álláspont mellett felhozható az is, hogy az Ltp. tv. tartalmaz egyes külön szabályokat olyan esetekre, amikor a szerződő fél, illetve a kedvezményezett nem, vagy nem teljesen cselekvőképes. Példaként hozható fel, hogy a szabályozás nem teszi lehetővé teljesen cselekvőképtelen kiskorúak részére, hogy más személy, mint kedvezményezett javára kössenek LTP szerződést.

⁸ Vö.: Ptk. 1:2. § (2) A polgári jogi viszonyokra vonatkozó jogszabályokat e törvénnyel összhangban kell értelmezni.

A gyámhatósági jóváhagyás jogintézményének célja a kiskorúak érdekeinek védelme; a fentiek alapján azonban képviselhető olyan álláspont is, hogy a jogalkotó az LTP szerződések szabályozásánál már elvégezte annak mérlegelését, hogy ilyen, kiskorúak mint szerződő felek által, illetve mint kedvezményezettek javára kötött szerződések megkötése és teljesítése a kiskorúak érdekében áll, így külön érdekvédelmi intézkedés nem indokolt.

3.4. A jogi szabályozás vizsgálata során további, a jelen jelentésben tárgyalt alapprobléma megítélését is befolyásoló, feloldásra szoruló kérdésekkel találkozunk. Ezek közül elsőként említendő az alábbi problémakör.

A jelen jelentés tárgya az LTP szerződés alapján az ún. *szerződéses összeg*⁹ feletti rendelkezés, nevezetesen ezen összeg kiutalásának kezdeményezése (a kiutalási kérelem).

A jelentés tárgyával összefüggő kérdés, hogy mely érintett milyen minőségben rendelkezhet a szerződéses összeg, a megtakarítás kiutalásáról, vagyis *ki, milyen minőségben jogosult egyáltalán kiutalási kérelmet benyújtani. Különös élességgel jelentkeznek ezek a kérdések olyan esetben, amikor az LTP szerződés kedvezményezettje kiskorú személy.*

Felmerülhet, hogy egyáltalán nyújthat-e be kiutalási kérelmet bármely kedvezményezett. Első megközelítésben (nyelvtani értelmezés alapján) ezt a kérdést megnyugtatóan rendezni látszik az Ltp. tv. 7. § (7) bekezdésének azon kitétele, amely szerint a lakás-takarékpénztár a szerződéses összeget folyósítja „*[a] lakás-előtakarékoskodónak, illetve a kedvezményezettnek, amennyiben igényli*”.

Mint arra az MNB elnöke is rámutatott, ebből a szempontból kérdéses ugyanakkor, hogyan értékelendő az Ltp. tv. 9. § (1) bekezdése, különösen kiskorú kedvezményezettek esetén.

Az Ltp. tv. 9. § (1) bekezdése szerint a szerződéses összeggel „*a megtakarítás időtartama alatt*” a lakás-előtakarékoskodó rendelkezik, míg a „*cselekvőképes kedvezményezett*” a „*kiutalás elfogadásával a szerződéses összeg folyósításakor, illetve a betét lakáscélú felhasználása esetén*” a „*rendelkezési jogot megszerzi*”. (Különösen fontos, hogy a szabály kizárólag a cselekvőképes kedvezményezettekről szól, ld. alább.)

Kérdésként merül fel, hogy amennyiben az összeg felett rendelkezési jogot csak a folyósítást követően, a kiutalás elfogadásával szerzi meg a cselekvőképes kedvezményezett, akkor milyen alapon érvényesíthetne kiutalás iránti igényt (hiszen a kiutalási kérelem alapvetően maga is az összeg feletti „rendelkezés”).

Elvileg erre a kérdésre választ adnak *a harmadik személy javára szóló szerződés* szabályai. A Ptk. 6:136. § (1) bekezdése értelmében a harmadik személy közvetlenül a kötelezettől követelheti a részére teljesítendő szolgáltatás teljesítését, ha a törvényi feltételek fennállnak, így különösen, ha a szerződés céljából ez egyértelműen következik. Ezzel szemben, amennyiben a harmadik személy a részére teljesítendő szolgáltatás közvetlen követelésére *nem* válik jogosulttá, akkor nem harmadik személy „javára szóló”, hanem *harmadik személy érdekében kötött szerződésnek* minősül.

Cselekvőképes kedvezményezett esetében viszonylag egyértelműen levezethetőnek látszik, hogy ahhoz, hogy a kedvezményezett rendelkezessen a szerződéses összeggel, tehát az LTP szerződés célja teljesüljön, *indokolt, hogy közvetlenül kérhesse a kedvezményezett a szerződéses összeg kiutalását.* A kiutalási kérelem tehát ebben az értelmezésben a teljesítés közvetlen követelése a kedvezményezett, mint harmadik személy javára szóló LTP szerződés alapján. Ez az a speciális szabály, amely alapján a kiutalási kérelem benyújtható.

Az Ltp. tv. 9. § (1) bekezdésének szövegezése alapján sokkal kevésbé nyilvánvaló, hogy alkalmazható-e ez a levezetés kiskorú kedvezményezettek esetén is.

⁹ Ltp. tv. 2. § (1) E törvény alkalmazásában: [...] 11. szerződéses összeg: a lakás-előtakarékoskodó által vállalt összes betételhelyezés, a betétre jóváírt kamat, az állami támogatás, a támogatásra jóváírt kamat és a lakás-előtakarékoskodó, illetve kedvezményezett által igényelhető lakáskölcsön együttes összege.

A problémát az jelenti, hogy a kiskorú személy nem cselekvőképes¹⁰. Az Ltp. tv. 9. § (1) bekezdéséből pedig levezethető olyan értelmezés, hogy, ennek megfelelően, *a kiskorú kedvezményezett a kiutalást követően sem lesz jogosult rendelkezni a szerződéses összeg felett.* (Ebben a megközelítésben, mint az MNB elnöke rámutat, a szerződéses összeg feletti rendelkezés, vagyis érdemben a lakáscélú felhasználás mikéntjének meghatározása kérdésében a kiutalást követően is a lakás-előtakarékoskodó, vagyis a szerződő fél lesz jogosult rendelkezni.) Ebből viszont felmerülhet az, hogy ilyen speciális esetben a szerződés céljából nem következik az, hogy a kiskorú kedvezményezett közvetlenül követelhesse a szerződéses összeg kiutalását, vagyis egy lehetséges, elfogadható, nem észszerűtlen értelmezés szerint kiskorú kedvezményezett esetében csak harmadik személy *érdekében* kötött LTP szerződésről beszélhetünk.

Ezzel szemben ugyanakkor felhozható, hogy az Ltp. tv. szövege, a kedvezményezettek jogállására vonatkozó alapvető rendelkezésében, nem tesz különbséget a cselekvőképes, illetve cselekvőképességükben valamilyen módon vagy mértékig korlátozott kedvezményezettek között, minden esetre nézve egységesen azt a megfogalmazást alkalmazza, hogy a szerződést a kedvezményezett „javára” kötik [vö. Ltp. tv. 6. § (1) bekezdés a) pontja].

3.5. Az Ltp. tv. 9. § (1) bekezdésének szövegezése más szempontból is felvet olyan értelmezési kérdést, amely a gyámhatósági jóváhagyás szükségességének megítélésére is kihatással van.

A kérdéskör hátteréhez tartozik, hogy a bankszámlapénz – vagyis egy számlán (a betét, kamatok, támogatás stb. jogcímén) jóváírt összeg, mint pl. az LTP szerződések esetében felhalmozásra kerülő szerződéses összeg – polgári jogi értelemben nem dolog, hanem a számlavezetővel szembeni követelés. A számlatulajdonos így az ilyen összegnek nem „tulajdonosa”, hanem „jogosultja”.

Az Ltp. tv. 9. § (1) bekezdése alapján, mint említésre került, a szerződéses összeg feletti rendelkezési jogot a „*cselekvőképes kedvezményezett*” szerzi meg a rendelkezésben rögzített feltételekkel.

Értelmezésre szoruló kérdés, hogy „az összeg feletti rendelkezési jog” megszerzése azonosnak tekintendő-e az összeg, mint követelés megszerzésével, tehát a követelésnek a lakás-előtakarékoskodóról a kedvezményezettre történő átszállásával. Amennyiben igen, (és az általánosan bevett polgári jogi fogalomrendszer alkalmazásával ez az értelmezés tűnik megalapozottabbnak¹¹), akkor *felmerül az az értelmezési lehetőség, hogy LTP szerződések esetében a szerződéses összegre a kiskorú* (tehát nem cselekvőképes) *kedvezményezett az Ltp. tv. 9. § (1) bekezdése alapján soha nem szerez jogosultságot, az soha nem lesz az „övé”.* Ezen értelmezés mellett ugyanis a szerződéses összeg, mint követelés a kiskorú kedvezményezettet nem illeti meg sem a megtakarítási időszakban, sem a folyósítást követően.

Ez viszont felveti a következő értelmezési problémát. A Ptk. 2:15. § (1) bekezdés e) pontja értelmében a gyámhatósági jóváhagyás „*a kiskorú jogszabályban meghatározott összeget meghaladó értékű vagyontárgyáról való*”¹² rendelkezéshez szükséges. Amennyiben

¹⁰ „Cselekvőképesnek” (jelző nélküli szóhasználatban) csak a cselekvőképességében semmilyen módon, ill. mértékben nem korlátozott személy minősül, vö.: Ptk. 2:8. § (1) Minden ember cselekvőképes, akinek cselekvőképességét e törvény vagy a bíróság gondnokság alá helyezést elrendelő ítélete nem korlátozza.

¹¹ A rendelkezési jog tartalmát a Ptk. a dologi jog keretében határozza meg, az a vagyontárgy elidegenítésére, megterhelésére vonatkozó jogosultságként határozható meg, vö. Ptk. 5:30. § (1) bekezdés. Elfogadott, hogy a követelések esetében a követelés jogosultját illeti meg a rendelkezési jog, vö. pl.: „*Az engedményezés és a zálogjoggal való terhelés egyaránt a követelés jogosultját megillető rendelkezési jog gyakorlását jelenti*” [Gárdos István - Tomori Erika: A Kúria elvi határozata a jövőbeni követeléseken alapított zálogjog felszámolási eljárásban való érvényesüléséről – Jogesetelemzés; Polgári Jog 2017/4.]. Ezzel szemben a jogosulti minőségtől elváló, önálló sodott „jogosultság feletti rendelkezési jog” a polgári jogi dogmatikában nem ismeretes jogintézmény.

¹² Vö. Ptk. 8:1. § (1) E törvény alkalmazásában [...] 5. vagyontárgy: a dolog, a jog, a követelés; [...]

viszont a szerződéses összeget a kiskorú kedvezményezett nem szerzi meg, akkor észszerűen felvethető, hogy *az összeg kiutalásának kezdeményezése tekinthető-e a kiskorú vagyontárgyáról való rendelkezésnek egyáltalán.* Amennyiben viszont a kiutalási kérelem nem tartozik a Ptk. 2:15. § (1) bekezdés e) pontja hatálya alá, úgy gyámhatósági jóváhagyás sem szükséges ahhoz.

Amennyiben ezzel szemben az Ltp. tv. 9. § (1) bekezdése adott szövegezésének nem célja, hogy a követelés, mint vagyontárgy jogi sorsát rendezze, akkor szükséges lehet a rendelkezés felülvizsgálata.

3.6. Speciális probléma jelentkezik olyan esetben, amikor a szülő a lakás-előtakarékoskodó és a kiskorú gyermeke a kedvezményezett, amely esetben a szülő jogállása – a fent részletezett módon – kettős.¹³

Ilyen esetben problémát jelenthet a szülő részéről beérkezett kiutalási kérelemre vonatkozó követelmények megállapítása (amennyiben elfogadjuk azt az álláspontot, hogy kiskorú kedvezményezett is nyújthat be kiutalási kérelmet, vö. a jelentés jelen részének 4.4. pontjában foglaltakat fent).

Eltérő lehet ugyanis a követelmény, attól függően, hogy a szülő milyen minőségben teszi meg ezt az adott jognyilatkozatot.

Ilyen esetben ugyanis, ha a szülő, *mint lakás-előtakarékoskodó* nyújtja be a kérelmet, akkor a saját jogán, saját nevében jár el, amelyhez értelemszerűen gyámhatósági jóváhagyás nem köthető.

Amennyiben viszont *ugyanilyen tartalmú* kérelmet a szülő *a kedvezményezett törvényes képviselőjének minőségében* nyújt be, akkor az előzőek szerint (vitathatóan, de nem kizárható módon) felmerül a gyámhatósági jóváhagyás szükségessége.

Egyéb tekintetben is potenciálisan felmerülhet olyan értelmezés, amely mellett a gyámhatósági jóváhagyás szempontjából nem kezelendők egységesen a szülők által benyújtott különböző kiutalási kérelmek.¹⁴ A megkeresésekre beérkezett válaszok alapján az azonban megállapíthatónak tűnik, hogy ilyen differenciált megközelítést a pénzügyi intézetek a gyakorlatban nem alkalmaznak és kérdésnek is tűnik, hogy kellően egyértelműek lennének-e az esetkörök ilyen megközelítés alkalmazása során.

Magyarán: *nem tűnik életszerűnek, hogy egyes, szülők által jegyzett kiutalási kérelmekhez a lakás-takarékpénztárak kötelesek legyenek gyámhatósági jóváhagyást megkövetelni, míg másokhoz nem. Amennyiben a jelenlegi szabályozás alapján ez lenne a jogi helyzet, akkor az önmagában is felvetné a szabályozás felülvizsgálatának indokoltságát.*

3.7. A fentiek összefoglalásával álláspontom szerint megállapítható, hogy *a jelenlegi szabályozás alapján nem kellően egyértelmű, hogy a gyámhatóság jóváhagyása szükséges-e a kiskorúnak a szülő, mint törvényes képviselő útján tett, LTP szerződéssel kapcsolatos rendelkezéséhez, különösen a szerződéses összeg kiutalására vonatkozó kérelem tekintetében, illetve mely esetekben szükséges ilyen jóváhagyás és mely esetekben nem).*

Ez a helyzet azzal a következménnyel is jár, hogy hatósági eljárással egy tekintet alá eső, (a korábban kötött LTP szerződésekhez kapcsolódó) állami támogatás érvényesítésére irányuló eljárásban nem kellően tisztázott az ügyfelek eljárási kötelezettségeinek terjedelme (milyen eljárási követelményeket kell teljesíteniük, nevezetesen kell-e gyámhatóság előtti eljárást indítaniuk, ill. azt a lakás-takarékpénztár felé igazolniuk). *A szabályozás kellő egyértelműségének hiányában nem érvényesül kellően az eljárás jognak való alávetettsége. Ez*

¹³ Ld. a jelentés jelen B.III. részének fenti 3.4. pont c) alpontja

¹⁴ Pl. amennyiben kiskorú, mint lakás-előtakarékoskodó esetében úgy tekintjük, hogy az általa (törvényes képviselője útján) benyújtott kiutalási kérelemmel a vagyonáról rendelkezik, ezzel szemben kiskorú, mint kedvezményezett esetében nem (vö. a jelentés jelen B.III. részének fenti 4.5 pontja).

potenciálisan teret enged az önkényes jogalkalmazásnak, amit mutat az, hogy MNB tájékoztatás szerint nem is egységes a gyakorlat a felmerülő kérdésekben.

Megállapítható továbbá, hogy a felmerülő jogkérdés értelmezésében kellően nagy a bizonytalanság ahhoz, hogy megállapítható legyen: *a szabályozás, annak jelenlegi szövegezése mellett, hatását tekintve nem kiszámítható és címzettjei számára előre nem látható.* Megállapítható tehát, hogy *nem érvényesül kellően a normavilágosság követelménye, amely a jogbiztonság sérelmével járó szabályozási hiányosság.* (Ez a probléma olyan esetekben is jelentkezik, amikor az LTP szerződéshez állami támogatás nem kapcsolódik.)

Az előzőek alapján megállapítom, hogy nem határozható meg kellő egyértelműséggel, hogy a gyámhatóság jóváhagyása szükséges-e a kiskorúnak a szülő, mint törvényes képviselő útján tett, lakás-előtakarékossági szerződéssel kapcsolatos rendelkezéseire. E kérdés megválaszolása a jogalkotó felelősségi körébe tartozik.

Megállapítom továbbá, hogy ez a helyzet az érintett kiskorúak és szülei – az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében rögzített – tisztességes hatósági eljáráshoz való jogának érvényesülésével, valamint az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében rögzített jogállamiság értékéből levezethető jogbiztonság követelményével összefüggésben álló visszásságot okoz. Megállapítom végül, hogy a visszásság az alkalmazandó jogszabályok (különösen az Ltp. tv.) nem egyértelmű vagy nem megfelelő rendelkezéseire, illetve az adott kérdés jogi szabályozásának hiányosságára vezethető vissza.

Intézkedéseim

A jelentésben feltárt alapvető joggal összefüggő visszásság orvoslása, valamint jövőbeli megelőzése érdekében az Ajbt. 37.§-a alapján felkérem a gazdaságfejlesztési minisztert és a belügyminisztert, hogy – együttműködve a jogszabályok alkotmányosságáért, a jogrendszer koherenciájáért, valamint a kötelmi jogra vonatkozó jogszabályok előkészítéséért felelős igazságügyi miniszterrel – fontolják meg olyan szabályozás kialakítását, mely:

1) rendezi annak kérdését, hogy a kiskorú, mint kedvezményezett, mely esetekben rendelkezhet a szerződéses összeggel;

2) rendelkezik arról, hogy a gyámhatóság jóváhagyása szükséges-e a kiskorúnak – akár mint kedvezményezettnek, akár mint szerződő félnek – a szülő, mint törvényes képviselő útján tett, lakás-előtakarékossági szerződéssel kapcsolatos rendelkezéseire;

3) rendezi – jelentésben foglaltak szerint – az előző két ponttal összefüggésben felmerülő további jogkérdéseket is.

Budapest, 2022. az elektronikus dátumbélyegző szerint

Dr. Kozma Ákos